

בל תלין

מראה מקומות

שבוע א'

- ◀ **ויקרא** (קדושים) פרק י"ט פסוק י"ג (2)
- ◀ **דברים** (כי תצא) פרק כ"ד פסוק ט"ו (2)
- ◀ **משנה** ב"מ דף קי. – קיג. (3-8)
- ◀ **שו"ע** סי' של"ט כל הסימן (9 – 10)
- ◀ **אהבת חסד**, הקדמה לענין תשלומי שכר שכי ר (11 – 12)

שבוע ב'

- ◀ **שכירות קרקע**: ע' בבאירו הגר"א (13), עורוך השולחן ב' (14), ושער משפט א', (14)
- ◀ **שכירת בתים**: קצות א' (15)
- ◀ **אהבת חסד** פ"ט סעי' ז ונתיב החסד (16-17)
- ◀ **האם חייב לשלם בזמן לעכו"ם**: חינוך רל', מנחת חינוך (ז), (18)

ויקרא פרק י"ט פסוק י"ג

אֶת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה: יֹגֵד לֹא־
תַעֲשֶׂה אֶת־רֵעֶךָ וְלֹא תִגְזֹל לֹא־תִלְוֶה
פְּעֻלַּת שָׂכִיר אֶתְךָ עַד־בִּקְרָה: יֹדֵעַ לֹא־

ג (ויקרא) גולדשמיט, שמואל חיים עמוד מס 216הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

לי (ת"כ): (יג) לֹא תַעֲשֶׂה. (ת"כ) זה הכוזב שכר שכיר: [לֹא תִלְוֶה]. לשון נקבה מוסב על הפעולה: עד בקר. בשכיר יום הכוזב מדבר שילאמו משקעה החמה לפיכך זמן גזוי שכרו כל הלילה ובמקום אחר הוא אומר (דברים כד טו) ולא תזנא עליו השמש מדבר בשכיר לילה [שהשלמת פעולתו משיעלה עמוד השחר (כ"מ קי): לפיכך זמן גזוי שכרו כל היום לפי שנתנה תורה זמן לצעל הבית עונה לבקש מעות]: ג (ויקרא) גולדשמיט, שמואל חיים עמוד מס 216הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

דברים פרק כ"ד פסוק ט"ו

טו בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא־תָבוֹא עָלָיו
הַשֹּׁמֵשׁ כִּי עָנִי הוּא וְאֵלָיו הוּא נִשְׂא
אֶת־נַפְשׁוֹ וְלֹא־יִקְרָא עָלֶיךָ אֵל־
יְהוָה וְהָיָה בְּךָ חָטָא: טז לֹא־

ה (דברים) גולדשמיט, שמואל חיים עמוד מס 248הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

צהמה וכלים (ספרי): (טו) וְאֵלָיו הוּא נִשְׂא אֶת נַפְשׁוֹ. אל השכר הזה הוא נושא את נפשו למות, עלה בכזש, ונחלה צאלן: והיה בך חטא. (ספרי) מכל מקום אלא שממהרין ליפרע על ידי הקורא: (טו) לֹא ה (דברים) גולדשמיט, שמואל חיים עמוד מס 248הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

(א) למיל עו. לקמן קית.
(ב) למיל קב. ועין חוט'
לקמן קיב: ד"ה סכר
שנעות מה:]. (ג) [לקמן
קיב:]. (ד) קיב: (ה) ער
ביק עטא. (ו) עמוד ב.
(ז) דף קיבא. (ח) דף קיבא
(ט) ע"ה סד: ע"ה.

(b) גמ' פה' שמות
ועשה הללו:

(א) לא תעשק את העני
וְלֹא תַגְזֹל לֹא תִדֵּן
פְּעֻלַּת שְׂכָרְךָ אִתְּךָ עַד
בֹּקֶר; (ויקרא יב ט)

(ב) לא תעשק שכיר עמי
[אֲבִינִי] מֵאֲחִיד אוֹ מִגְדֹּל
אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ בְּשׂעָרָיִךְ;
[דברים כב טז]

וְיָרָא אֱלֹדִים אֶל ה' וַיִּחַד
בְּדָ תִּמְאָה: (ויקרא, טז, כח)
וְאֵל תִּמְאֹד לְהַעֲד לָךְ
יָשׁוּב וּמִקֵּד אֶתְּךָ וְשׁ
אֶתְּךָ: (מסעי, ג, כח)
וְיִשְׁמַע מִגֵּל בִּידֵיהֶם
וּבְכֹשׁ כְּעִמְיֵיהֶם בְּפִקְדֹן
אוּ בְחֻשׁוֹת יָד אוּ
בְגֵל אוּ גֶשֶׁם אֶת
עִמְיֵיהֶם: (ויקרא, ט, כא)

א "היה" ליתא בכחיה:
ב רש"ל מ"ז (גליון) וכן
 משמע לקמן ק"ב ע"א
 ומרש"י כאן: **ג** צ"ל
 אחרי ר"ה ה' שמות:
ד "ביומו תתן שכרו"
 נראה מיותר (באה"ע, וכן
 נדפס על הרי"ף (ליתא):
ה נדפס עשקו: **ו** צ"ל
 ביה"ש (הרמ"ז):

א"ל אחר רב ששט ובר. נקמן פריץ
לגול כי נחשו לך דהא מודי ליה דט
ללא כפר שטעה היכא: דמוזיה ודדר
בכ"ד כפר ושטע ולעולם גול לא איז
לך שטעה היכא כגון דהדר כפריה: ה
וכחש בעמיתו בגול כמה שהיה גזול
בעצמך. דנימא וכחש בעושק דמעיק
בבכחיה ולא נקרא עשק על ידי דמי
בגמרא" לית ליה דכתיב אפק מידת
בעל בית לחטוי תן לו דמייר מידת
שבתע. פמש: חר תשבע. שהכל

אמר ליה לשמיעיה וי' אמר ל' פועלים. לא משום שהיה דעמו לדרות אלם היה ירא שלם יהא פנוי ליתן להם ואפילו ממשום כל תשאה לא היה עובר כיון שהוא עסוק במלאכה אחרת:

מתקופ ה' אבוי איהו גז' בר. מימה וכי לא ידע אמי דרב

אתעש בתיב. לא גרסין שעסקי כנר: **ורלמה** חזקן הבתוב העבוד עליו בשני פאון. לא משום דכתיב גול ועסק שניה בשון דייק אלא משום דכתיב חרי לאון חומה בשלמה הכא חילקן כדי לעשר עליו כתיב לאון אכל גבי אשם גילות למה נכתבו שניהם או כנול או עסק:

[illegible][illegible][illegible]

עין משפט
בר מצות

ואידך ההוא מיבעי ליה דברתניא. להענישו כלתי הוא מוטל את
נפשו דתניא וכו' ומסקנא כל הכוזב שבר שמי וכו' ואליי הוא
נשיא. כל עמלו הוא מוסר נפשו עליו לעלות בבבא גסיה וסימן
בעמלו לייסור ולתלות באילן כשעלה עליו למסוק זימס ולגדור
ואידך ההוא מיבעי ליה דברתניא. להענישו כלתי הוא מוטל את
נפשו דתניא וכו' ומסקנא כל הכוזב שבר שמי וכו' ואליי הוא
נשיא. כל עמלו הוא מוסר נפשו עליו לעלות בבבא גסיה וסימן
בעמלו לייסור ולתלות באילן כשעלה עליו למסוק זימס ולגדור

תלמוד בבלי <עון והדר> - כג בבא מציעא תלמוד בבלי עמוד מס: 235 הודפס ע"י אוצר החכמה

מסורת הש"ס
עם הוספות

תלמוד בבלי <עון והדר> - כג בבא מציעא תלמוד בבלי עמוד מס: 236 הודפס ע"י אוצר החכמה

אין משתלמת אלה לכנסו וקייטו משתמקם
הסורכ זמן לביס להסתל דמי השכירות
יוס ירש לו זמן כל הלילה רק שעתו לו
והי דקקסי רישא דקרח ואחריו עד כחיו

[illegible]

מליות פורד כמאס (סור מ"ו כסם סרמ"ט טה"ס
והוקא
לחיסוק בחזית חובני לית לאסנדי
והריסא לית כסמס נהר וסנדי לית סמ"ל
סנליון סמ"ט ח"ת"ל:

ליתן לו מיד ובכל עת שישהא פ' חידושי דעקא *

אמל ביזש השקו את עורב בבל
ו נתן לו עורב משום לא תמאר
יחד עמי כי אשכנזי (א' י"ב תהלים)
שמעו [ו] לא תבעו [ח] או שמעו
שולחנו ליתן [ו] ש [ט] ותכל
גלולם בא' וז"ל אשכנזי רצח השקו
שעות בדרך: אסא [י] ואם קט מידו לא יוכל
(ב' י')

והשואל

לפי ש' שז' פ"ג וז"ל שפולס
אשכנזי ושמעו ש' שז' פ"ג
אשכנזי ושמעו ש' שז' פ"ג

[illegible]

דמי'ס לא חנא פלי השמש פ"ב לא חירי בשכר יום דא' שכירות
לא פ"ב בשכר ילל חירי דשכירות יתן להנחת כסוף כליל ומי
ששמש יתן לו ומי'ס לא חנא פסולת שכר אחר פד נקד מיירי בשכר
ומי'ס: ו' משום כיוון חתן שכר כ' . כוא לי אגמי והפוקק

ג. ואיזהו זמנו שבידיו ה' יש לו זמן ליתנו לו כל ההילה לא
 נתנו לו עובר עליו בבקר משום כל תלין שביד הילה
 זמנו ליתנו לו כל היום לא נתנו לו עובר עליו בקרבן ו משום
 ביטול תולן שברו: טג [ג] ומפניו לא חל מוטל מלפניו
 מלפניו ג' יתן טעמא מילי טעם מורב מילי טעם מורב מילי טעם
 מלפניו ג' מלפניו ג' זמן כל הילה ח' אפ"ה כל מלפניו
 (דף) ודמכא דלפניו אגריה ויט טעמא פ' (מקביל):

ה' שכיב שעות אם כלה שכירותו ביזם טיש לו תשלום
כל אותו [א] יום אם כלה בלידה יש לו תשלום כל אותו
החילה :

ה' שכיב שבת שכיב חרש שכיב שנה שכיב שבוע חמא
ביום טובה כל אותו היום חמא בלידה טובה כל אותו
החילה :

ו' ו [א] נתן שלוחו לאומן לחקרה בקבלתו ונסרה י כל
אמן ב'] שהשלוחים הוא האומן אינו עובר נטו חל אפי
כצד היום חותם ששקעה עליו חטא עובר א' משום כל חסר
יב' (א) ו [ג] שקבלתו [ב] כשכירות לשפועו בזמנו
י' ד'] האומר שלוחו אינו ישובו לי פועלים ושוכרו ואמר
לחם שוכרכם על ב' י' א' חסא א' [ג] מהם עובר
על כל תלין : ומיד היה עובר משום א' חסר לרעד
כל ישובו א' אינו עובר י' ומכיון לדחות : א' ואם לא
אמר שוכרכם על ב' ד' א' אפי' לא אמר לחם שוכרכם על אלא
שכרם סתם הוא חייב בשוכרם לפיכך הוא עובר משום
כל תלין : הנהגו מיהו אם הסתעלים [ח] ידעם שכל המלאכה לא על
סמורין ק' דעם חס' :

ח מו : עבר זמנו אין ב"ה עובר משום כל תלין * ומ' ח
עובר על לאו של דבריהם שנאמר אל תאמר לרעך :

ט. שְׂבִיר שִׁכְבֵּר בְּכֵעָהּ בְּכֵעָהּ דִּכְרוּ לְדוּחַ בִּירוּ מִשְׁתֵּי
תִּלְקֵן יוֹ אֶפֶס יֵשׁ לוֹ מְנוּחַ וְאִינִי הַשּׁוֹק אוֹלֶךְ אֶם
לְרֹעֶה. [כ] וְיֵשׁ מִי שֶׁאֵין זֶכֶן לִסְמֹךְ דִּם מִסְמָכִים לִינִי
אֶם כִּי עוֹבֵר מִשּׁוֹן בֵּר תִּלְקֵן יוֹ אֶפֶס [ה] אִינִי תִּכְנֵן
וְאֵם יֵשׁ לוֹ מְנוּחַ לִיתֵּן לוֹ (ב) אֶם (א) שֶׁמִּשְׁתֵּי
עָלִיו לִיתֵּן לוֹ אִנִּי עוֹבֵר פ. [ט] אֶפֶס אֵין לִבֵּה בִיר שוֹלֶחְנִי
[ו] לְחֹדֶר בּוֹ שֶׁלֵּא לִקְבֵּל מִשְׁתֵּלִּי אֵין אִכְמַל הַבֵּית הַזֶּה
נִסְמָךְ (ז) אִינִי אֵין וְאִינִי וְאִינִי

א דיני שכיר שנשבע ונוטל נחבאר בס' פ"ט :

עולה אלא ככלוהא קמל'ן דקיימא לן דרזין רחמן קונה בשבט כלי (ב) ודאא הדי' לא שברס וסגליה רזין פטולתן עליו אלא א"ל שבעה יתן

[illegible][illegible][illegible]

שירוש [א] יום-שני ולא ידבר ביום דכלה ומלאכה קודם שקיעת החמה כל שניו וזאת בדיווח חזון נפרץ

[illegible]

התשובה היא: כמובן שכן. כפי שכתבנו, המערכת החברתית הישראלית היא מערכת חברה-כלכלית, שבה כלכלה וחברה אינן נפרדות. לכן, כל שינוי במערכת החברתית, כולל שינוי במערכת הכלכלית, הוא שינוי במערכת החברתית כולה. לכן, כל שינוי במערכת החברתית, כולל שינוי במערכת הכלכלית, הוא שינוי במערכת החברתית כולה.

כסף הקדושים

[illegible]

קצות שבעה עשרה נסיונות (ב' שבעה עשרה נסיונות) שבעה עשרה נסיונות

[illegible]

הדפסה ברזולוציה מסך – להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

שלמו עמוד <הרגיל> - מו"מ ג' האר"ו יוסף וז' אפרים עמוד מס': 436 הדפס יצ"י אוצר החכמה

לערב או עבד שכירו או שטר בהמתו ודיוורו
אף ולא דלא תבוא אל ביתו לא קאי על ערב
וכי"ב ובג"ל בפ"ו ס"ס עשה והשבת העבוס נהג
גם בהם וי"א (יט) דגם אין דין השבת העבוס
נוהג בהם :

ו' התגרב אחד מסון לעניים ומשכן אותו הנזכר
כדי שיקיים דברו (כ) אין הנזכר צריך לחשיב
לו העבוס ואפילו בכלי אוכל נפש ובגד אלמנה
אם עבר ומשכנם דהעניים וזכין המסון משלחן
נבוא והרי הם כהקדש דליתיה בכלל השבת העבוס
כדאמרינן בגמרא ולדעת הי"א הג"ל בסעיף ה'
(נח) גם בכאן צריך להחזיר מיד בכלי אוכל נפש
ובגד אלמנה :

ז' ודוקא בענין זה שלא בא עדיין המעות ליד
הנזכר ולא זכה עבד העניים אבל מעות צדקה
שבא ליד הנזכר ועבר והלוה אותם וכן במעות
גם"ח כשהלוה אותן הנזכר לאחר ומשכן אותם
בעד הלוואה כשהגיע הזמן ולא פרע (כז) נהג בהם
כל דיני השבת העבוס :

נתיב החסד

מטת השבת העבוס כ"א צבא עליו החצו פ"י הלוואה ואין
לומר דאלינא דר"ס קצבי דלים לים דיו היכא דמיסך
ק"ו ה' בענייני ג"כ לא מופך ק"ו דק"ו יאס על קאי
על חוב של הקדש שבה עליו פ"י דרך הלוואה פיון צ"ח
פ"ב בסוף הסוגיא ואין צ"ח למילף בהקדש שיהא לריך
להחזיר אף בחוב שלא בא דרך הלוואה דהיינו בלומר שרי
עליו מנה לכה"כ דמיידי שם בסוגיא ופיון : (ב) אין
וט' . שם בסעיף י"ב . ומיידי בכלי אוכל נפש כמ"ס
בה"ס שם : (בא) גם ככאן . כמ"ס בניאר אגרא שם
פיון שם : (בב) טעם כס . פיון לעיל בפרק שביעי דין
ח' ובנתיב החסד שם והס"ע שם בס"כ דכחז אלא
הממשכן נזכר הקדש לו נזכר עניים פ"כ לא צדח
מחאה דבהקדש אפילו בא עליו החוב לכתחלה דרך הלוואה
כגון שהנזכר הלווה אותו [ובלויסן] המותר כב"ס כ"ח
אפ"ס אין בזה מטת השבת העבוס דנחמס מקרא ולך
תהיה לזקק עש"כ בנזכר עניים וכמו שביארתי הכל למעלה
בפרק שביעי פיון שם בכה"ח :

פתיחה לתשלומי שטר שכיר

עוד ראיתי לחבר אל האלטות דין תשלומי שטר שכיר
וכמו לאוין מפורשין בספר ויש בני אדם מאלץ בהם בש"ס ונקל להם לאחר את המעלותין בשביל חיה סיבה קלס
בגון שמתעלל לילך וליקח את מעוט שהיה ביד אחרים או לילך ולפרוע את המעכפ הנדולה שיש לו בשביל לשלם לשכיר
בזמנו ומן הדין מחויב בכל זה אפילו אם הפועל עבד וכ"ס אם הפועל פני כח מחויב הפעם"ב לראות לשלם לו
בזמנו כדי שיהיה לו כח להיות הוא ואביו ביתו וכמו דכתיב בקרא בפרשם מלא כיוצו חסן שכר ולא תבוא עליו
ששג"כ כי פני הוא ואילו הוא טעם את נפשו ולא יקרא עליו אל ס' ויהי כך חסא . לך נא ראש מה דליתא בש"ס
פרט

דרי /ח מצוה להחזיר לו העבוס בעת שהוא צריך
לו ובג"ל דהיינו כמות יום ביום וכמות לילה או
בר וכתב בלילה וכן (יא) מחזיר לו כלי אומנות
ביום כדי לעשות מלאכתו וחזר ונמסלו בלילה דהיינו
(יב) אחר צאת חוכביים . וכלי אוכל נפש או בגד
אלמנה אם עבר ומשכנם או שנתנו מדעת ג"כ
תחייב להחזירם (יג) בעת שצריך להשתמש בהם
(יד) וי"א רבכלי אוכל נפש ובגד אלמנה צריך
להחזירם מיד אם עבר ומשכנו . וכ"ז (טו) כשמשכן
שלא בשעת הלוואתו אבל אם לקח המשכן בשעת
הלוואה אינו חייב להחזיר לו (טז) אפילו בכלי אוכל
נפש ובגד אלמנה כיון שסדעתו נתן לו המשכן .
וה"ה אם נתן לו משכן סדעתו שלא בשעת
הלוואה ונתרצה בפירוש שלא להחזיר לו בעת
שצריך לו (יז) אינו חייב להחזיר . וכיצד יתנהג
עם משכונות כשמוניע הזמן ואינו פורע לו דיני
סידור לבקשה עיין בה"ס סימן ע"ג סס"ב והלואה
ובסימן צ"ז סעיף ב"ג :

ה' י"א (יח) דדין השבת העבוס נהג אפילו כשמשכן

להספק . לאפוקי אם יש לו עוד חסך אחר כיוצא בזה דאין
בזה מטת השבת העבוס כסיומן ל"ז סעיף י"ח פיון שם :
(יא) מחזיר וט' . שם בסעיף י"ז : (יב) אחר וט' .
מסיון של"ה ס' א צה"ס פיון שם ובמקום שיש מנהג
במלחמה בלויסן אחר ממילא ישמנה זה הדין גם כן :
(יג) בעת וט' . בש"ע שם סוף סעיף ו' ובסמ"ע וק"ס
בנתיבות : (יד) הוא דעת הרמב"ם והגר"א כתב בהסוגיא
על ה"ס דהייקר כדעת הרמב"ם : (טו) כשמשכן . סמ"ע
פיון שם : (טז) אפילו . אחרונים : (יז) אחר וט' . מיידי
דאי אצטין סידור פיון סעיף כ"ח : (יח) דדין וט' .
דעת הרמ"ם הוצא בסור : (יט) דגם . הוא דעת סה"ס
וי"ס להקשות לפי דעתו דחוב הבא על האדם שלא בדרך
הלוואה אין בו מטת השבת העבוס מהא דאמרינן דף ק"ד
פ"א ויחזירו בהקדש [היינו כשחבר הרי עלי מנה לבדק
הבית דמיידי שם בסוגיא] ק"ו מב"ה ומס ב"ה שאין
מסדירין מחזירין הקדש שמסדירין אינו דין שמחזירין וט'
שם דיו לבא מן הדין להיום כגדון דבב"ח נופא ליכא

פרש קדושים לא תלין פעולת שכיר אמאי אלא מקרא אחרת אשתמע דכתיב ביומו תתן שכרו ולא תבוא עליו השמש כי עמי הוא ואליה הוא נושא את נפשו לא תבוא עליו השמש אדאמר דלא תחכש בניטוי לעלמא עד לא ימאי אגון לאתכנשא כד"ל [קבלת י"ב] עד אשר לא תחשך השמש וגו'. מהכא אוליפנא מלס אחרת מאן דאשלים לנפשא דמסכנא אפילו דממו יומי לאיסתלקא מעלמא קב"ס אשלים לנפשיה ויהיב ליה חיון יתיר. לא תלין פעולת שכיר כ"ח מאן דנקיל אגרא דמסכנא כאלו נקיל נפשיה ודאנשי ביתיה הוא אצער נפשיהו קב"ס אצער יומי ואצער נפשי' מהסוא עלמא דהא כל חיטין הצלים דנפקי מפומיה כל ההוא יומא כולו סלקין קמיה דקב"ס וקיימין קמיה לבתר סלקא נפשיה ונפשיהו דאנשי ביתיה וקיימין באיטין הצלים דפומיה וכדין אפילו איסתגזר על ההוא ב"כ כמס יומין וכמס עבאן כולו מתעקראן מניה ומסתלקי מניה ולא עוד אלא דנפשא דיליה לא סלקא לעילא והיינו דאמר רבי אבא רחמנא לשזן מנייהו ומעלבונייהו ואוקמוס אפילו עשיר הוא ואליה הוא נושא את נפשו דייקא אפילו מכל ב"כ נמי וכ"ס מסכנא. והיינו דהא רב הונא עבד כד הוה הסוא אגיר [איתו שכיר יוס] מסתלק מעבדיתיה הוה יהיב ליה אגריה וא"ל מול נפשא דאפקידת בידאי מול פקדוק. ואפילו אמר יהא צידך דאנא לא צעינא לסלקא אגרי לא הוה צעי. אמר פקדונא דגופך לא איסתקדא צידי כ"ס פקדונא דנפשא דהא פקדונא דנפשא לא איתביבא אלא לקב"ס דכתיב צידך אפקיד רוחי וכו' עי"ס עוד. וסג' הספוק הכל שהבאנו הלא מזהיר אפילו אם הוא משלם לו אך שמאחר את הגמולו ואינו משלם לו צממו וכ"ס אם הוא עושק שכר לגמרי ואינו משלם לו או שפומת לו ממה שהשווה אתו בתחלה אפילו פרוסה אחת דהוא גזלן גמור ועובר על לא תעשוק את רעך ולא תגזל וגו' כדאיתא בגמרא [ב"מ ס"א וק"א] וגם צידי סביבאם דהזיר ה"י ע"ז מאלד ואמר [מלאכי ג'] וקרצתי אליכם למשפט ויהייתי עד ממחר במשפטים ובמנאפים ובנשבעים בשמי לשקר ובעושקי שכר שכיר וגו' ומה שאמר וקרצתי וגו' עד ממחר היינו שהקב"ס בעלמא הוא הדיון והוא העד ע"ז למחר להקס מהעושק ש"ס וכדאיתא בסוכה כ"ס בשביל ד' דברים נכסי צב"ב יורדין לממון על כובשי שכר שכיר ועל עושקי שכר שכיר וכו' [וכשי שמדחאו בלך ושוב. עושקי לגמרי גזל שכר. רש"י] ובעי"ס יש אנשים שנקל להם לפחות להשכיר משכרו ולא ידעו כי בנפשו הוא שעוברים על לאוין דאורייתא. גם מלי צע"ס אלל אחא אנשים שהשכיר דוסק על פתחיהם לילה ויום ואין שומע לו ובפרט אם העסק הוא על אחא דבר קטן ולא יתנו לב שבדיני הסורס אין חילוק בין דין של פרוסה לדין של מאה מנה. והרבה מהם שהם אנשים ישרים ובעלי מדות טובות ומקיימים שארי מלות הסורה דת וכהלכה והמלס הזאת של תשלומי שכר צממו רפויס בידם צע"ס אפילו במקום שנגע למרחא בעלמא. והתבוננתי שכ"ל בא להם מלד מיעוט חסרון ידיעה בהלכה זו שאלו ידעו מזה בודאי היו מזהרים לשלם צממם כדי לקיים צום המ"ע של ביומו תתן שכרו [וגם שלא לעבור על הלאוין שיש בענין זה] כמו שכל אחד מישראל מזהר לקיים שארי מלות הסורה התלויה בזמן כשופר וסוכה ולולב וכיוצא בזה. האם רחמ' לאחד מישראל שיניח מלכרך על השופר והלולב עד הלילה ואדרבא כ"ל מישראל מקדים את עלמא לקיים המלס בצוקר ושמה ע"ז על שזכה לקיים מלות הסורה יסבך כדין ואלו צממו צ' שהיא ג"כ מ"ע דאורייתא והוסופה הסורה גם כמס לאוין בענין זה כמס מהגבר סו"ר בזה. גלל כן נחתי אל לבי והתבוננתי צע"ס הסוכן לאדם דעת וקבלתי את כל הפרטים המלוים בהלכה זו כדי שיזדרז כ"ל לקיים המלס דת וכהלכה. וזה הסלי בעצרת טורי וגואלי :

חסד

דיני תשלומי שכר שכיר בזמנו

אהבת

ברק תשיעי ובו י"ג סעיפים :

א. כתיב בתורה לא תלין פעולת שכיר אתך עד עובר עליו (ב) בעמוד השחר משום כל תלין וקרא בוקר וכתיב קרא אחרינא ביומו תתן שכרו ולא דלא תבא עליו השמש מיירי בפועל שעבר עבודתו תבא עליו השמש (ה) ודרשו חז"ל דהקרא דלא בלילה דזמן תשלומין שלו כל היום עד ביאת תלין מיירי בשכיר שעבר עבודתו ביום וקבע השמש ואם לא נתנו לו עד שבא השמש עובר התורה זמן תשלומין שלו כל הלילה לא נתנו לו בלאו זה וגם בעשה דביומו תתן שכרו. וצריך

לזהר

נתיב החסד

(א) ודרשו. ב"מ ק"י ע"ב : (ב) צע"ס. רש"י :

לפרש

ש"ס (א) הכל כו'. מדפרע להקד ולא יליף שלא סנך וע"ס ל"א ח' מהלרין קדח לקרקע :
 וסוף סמוה דזשו אליבא דס"ק דבדייתא הכל חנא דמס"י לא יליף שכיר שכיר ויליף מלח
 במשמע וק"ל כחסי' כפ"ט כפ"ר דינאות וכ"ס היעב"ס ואף לסנא דבדייתא למעט מכאירך
 (ליקט) יס מי כו'. ונ"מ בירושלמי שם בלרנך לרכות סבהה והעכדים כשעריך לרנ

ח"מ ג קארו, יוסף בן אפרים עמוד מס 435 הודפס ע

ערוך השולחן של"ט ב' (next page)

גושה או גששו.

ב לאו דוקא שכר שכיר של פועל שעשה בגופו דה"ה
אם השכיר לו בהמתו או השכיר לו כליו עובר בכל
אלו ודרשין: מרתיב לא תעשוק שכיר עני ואביון מאחיו
או מגרך אשר בארצך בשעריך והוא אשר בארצך מיותר
דרשין לכל מה שבארצך כל מה שתשכור בין אדם בין
בהמה וכלים וממילא דשאר פסוקים דרתיבי בשכיר
נוהג בהן כיון דאיכרו שכירים ויש מי שאומר דעל קרקע
אינר עובר אם השכיר לו קרקע ולא שילם לו השכירות
בזמנו משום דרתיב בארצך ולא ארצך עצמה ואין דומר
דארצך אחי למעוטי ח"ל דהא חובת הגוף הוא ונוהגת
בין בארץ בין בח"ל [מוס' ב"מ קמא]: אלא למעוטי
ארצך ממש וזה אין לומר דרק בא"י אינו עובר על
שכירות קרקע ובח"ל עובר דק"ו הוא ועוד דבחובת
הגוף אין לחלק כלל בין א"י לח"ל אמנם העיקר לדינא
דגם בקרקע עובר [הגר"א] דיש עוד לימוד דא תלין
פעולה שכיר אתך כל פעולה שאתך וכן הוא במשנה שם:

ח (נח"מ ב) אפטיין, יחזיקל מיכל בן אהרן יצחק הלוי עמוד מס 342 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

שער המשפט

שלמי [סעיף א'] א' אלז על סכר קרקע ים מי שאלוהי פתח. כי
הטור גסס הרמים ולא הוצא בעור וצ"י שום מלך על זס ולכן
כתב המעבר דין זס בנסחם וסא דכתבו בלשון ים שאלוהי פתחם עלה מלא
דין זס מוצאכ בלשון מוקדם כחז בכתב הסעיף צ"י קקיס ובלשון
סעיף לאורין קפיא ובספר יחלם לסרליע מלך רסיג סביאו לטון סחורם
בסרם סריא חן לי ללל סכר לרם סכר בסעס וקקעונו עכץ חלמוד לוער
לא תלין פעולה סכר פעולה כל דבר צמחונע עד סלן לטון וכן סול צמחונע
כסרס סלמריס פ"ג פקסס קדוסים לא תלין חן לי ללל סכר סלרם סכר
צמחונע וכלים מרין סכר סקקעונו מרין חלמוד לוער לא תלין פעולה כל דבר
עכיל סרי דדעס סקקעונו ורבי אליעזר ערין דלף בנסכר קרקע עובר צבל חלין
וחרס צבריחא סוסייסו לכ חן לסקל צלסכור ללו דלוריחא: [סעיף י'] ב
לא חצנו. וצווסר קדוסים מוצאכ דלף דלוער לו ספועל יסא סקכירות צידך
מיצ חן לעכב סקכירות ססח ידו לס לא לצחר דיסיד לים יעיס וכן מוקנע
מוקנע דעסכריתין דפי סקקעל דקסרי לסד סכר לרם צססס וכלים ים צו
מוקס ציונו סמן סכר ויס צו מוקס לא חלין חלימתי צוון ססצנו לא חצנו
לרם עובר עליו מוקנע מיצכרסול דלל עבר סא חקורל חכוכי סלי סולל
דייק סקסס צפי ספועלים דף ל' יסא בצי מלי דצפי מוס סקלור לרם לעכרס
ססס פסחי דרס צס יעיס: ג' או סססססו סלל סולמרי לטון לו קקל עליו
ליחן לו. וכתב סצי וקלט מוקנע סלפי לא חסרל ספועל צססססס זו כיון
סקקל עליו סלל ליחן לו סוב לרם עובר עכיל וסצייל ספרסס ובלשון ים
לסוכיס כן מלשון סבריחא לא חלין וכו' יסול סלי לא חצנו חלמוד לוער
לחך לדעסך ופסרי דבלל חצנו סרי מרעס ספועל יסל סלי ססססו סלל
ססרי וסלל סולמרי חלמוד לוונר ססן וסל סססססו סלל ססרי וסלל סולמרי וסלי
למסר דוריירי דוקא סספועל קבל עליו ססססס זו סילך סיד דססססס לא
מסרי דלמס יגרס מולל חצנו דלרס עובר כיון ססול מרעס ספועל סרי מרי
סססססס מרעס ספועל סול סלל חלי דלף צבל קבל עליו ספועל לרם עובר
ללל דיס לחסוס עובס מולל דפליגי בסיס ריס ורצס צססססו סלל ססרי לס
ספועל יסול לחור צו ופסרי וסריף לס סססרי לא מן לו דרצס סכר דיסל
לחור וסול רצס מולל חליכא לס דקסרי לרם עובר מיצכר סול דלל עבר
סא מיססר סר צי ופסקי כרצס דדיקא מוסכרין סוסי ולי למסר דעסכריתין
מיירי חף צבל קיבל עליו ספועל מלי רלי מוסכריתין דסא פסיעל דרצסיג
לס לא מן לו סססרי חלי דספועל יסול לחור צו ולחצנו סצססיג וסל פליג
רצ ססס צס לרי דבלל קבל עליו ספועל חף צבל חלין עובר ומוסכרין מיירי
צקקל עליו ספועל דוקא ודייק ספיר וכן מוקנע דעס סצי עליו צכיס מייל
מלי סכירות וסרי סרלייס לסריא צקסר ססססו מליס ריל חיל וכן לס ססססו
לסועל סלל סרי צפיעל לו ססכר וקבל עליו ספועל ססור ססרי חליס סלל
ספרי סססר ססכר סלל סלל דקסרי לי צעיקן סקקל עליו ספועל סילך סיד
דבריחא דססססו סלל סולמרי עובר עליו לרם יגרס מולל חצנו וצווסר קסס
למס כחצו סרי סקקל עליו סססרי ליחן לו חף סלל קיבל עליו מיצ חן
סקקל עליו ספועל סרי כלל חצנו דלרס עובר עליו:

מסור

שער משפט ישראל איסר בן זאב וולף עמוד מס 334 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

נח הוי חגו כנדרו ועקר עכ"ל :

סי' של"ט סעי' א' (א) שבר קרקע. בסור כתבו בשם
הרמ"ה ומשום דכתיב כל
אוצר בארץ ולא ארץ ע"ש. והוא נפ' המקבל דף קי"א שם אין לי אלא
שבר אדם חניין לרבות בהמה וכלים ת"ל בארץ כל שבארץ ע"ש ומשום
דשבר קרקע לא מיקרי כל שבארץ אלא ארץ ממש אין לנו לרבות.
ונראה לדעת הפוסקים דבית מיקרי תלוש כיון שהוא תלוש ולכסוף חיברו
ואפי' לפי מ"ש הרמ"א בסי' ל"ה דבית ה"ל דין קרקע ע"ש אכתי יש
לחלק בין איסור למחונא דלענין איסורא תלוש ולכסוף חבירו דין תלוש הוי
ועיין ש"ך סי' ל"ה ועמ"ש שם סק"ג ולכן נראה לענ"ד דהכא לענין איסור
כל תלין שהוא איסור דאורייתא יש לחוש לדעת הפוסקים דה"ל דין תלוש
ועמ"ש בסי' שי"ז סק"ג :

קצות החשן הלה, אר"ה ליב בן יוסף הכהן עמוד מס' 434 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

אהבת דני תשלומי שבר שכיר בומנו פרק תשיעי חסד

אתך כל שפועלתי אתך. ועל שבר קרקעות (יה) יש דיעות בין הפוסקים ועיין בביאור הגר"א שסבד לחסיד לפי סוגית הגמרא שלנו ובאמת כן איתא בזה"א בתורת כהנים דהריבוי הג'ל סרבה אפילו שבר קרקעות אח"כ מצאתי שכ"כ בספר שער המשפט אלפ" (טו) כ"ש שיש ליחיד בשבר בתים ועיין בנתיב החסד. גם בקמן ששכרו לאיזה פעולה שייך בו (מ) כל הדינים הג'ל :

ו אם סת הפועל אין חבן יורש זכות אביו (ח) לענין שיהא הכעתיב עובר עליו משום כל תלין :

נתיב

פרזיך מאשר בלחץ כמו שבר בהם וכל דבר סתם מהשנה שחמשה אחד שבר חסד ואספר דלחלו ר' יוחי ב' יסודות מורה בזה דעובר משום ביומו חסד וכל פטור עליו השמש דמין האדם כל ילדי עניות ופירות וע"ס יגמרא ובהכי מיושב יעב דברי המוספתא דליתא שם ר"י בר"י אומר שבר חסד עובר בכל השמות הללו וכו' ומאי רבנא משמיעט בזה ולדבריו יחא דטול בזה שבר עבדים דעובר עליהן : (יד) ים דיעות. דהם בשריף הביא שם דעל שבר קרקעות ים מי שאומר שאינו עובר והטעם משום דהכיב אחר בלחץ. ולא ארץ נוסף והגר"א הקשה בביאורו דלפי משנהו דלא יליף שבר שכיור וסמפס דעוברין על שפועלתי אתך א"כ אפילו שבר קרקעות מני ע"ס ובאמת כן מלאמי בתורת כהנים מעטם זה נוסף ארץ לפ"י ולא לו דין חדש למאי דמשמע בביאור הגר"א דהלכה בזה כהסם משנה דלא יליף שכיור א"כ לא יהיה טעם חסד וכל שבר קרקעות רק אם כלם זמן פעולתן בסוף היום או בלילה דשייך ע"ז הלאו דכל תלין אבל אם כלם פעולתן בחמשה היום דלא שייך בזה כל תלין רק העטם דביומו חסד וכלאו דלא תבוא וגו' לא שייך בשבר קרקעות כיון דלא גילתם המורה בזה למנין שכיור יום. ולפי דבריו יחא השתא מש"כ הגר"א בליקטיו רח"ס לדעה זו מהירושלמי דמרכה עבדים ומשמע מה דקרקע לא עבר בכל תלין ולכך אינפרין לרבות עבדים דלא יחא דאוקסא לקרקעות ע"ס ולפ"י אומר רח"ס א עד מה שחלד בעלנו בביאוריו דעובר בכל תלין ולדבריו יחא דכל תלין עובר כמו דליתא בתורת כהנים וביתו חסד שבר ולא תבוא וגו' אינו עובר דמאז בלחץ לא מרכה קרקעות ארץ לפ"י ק"ק דברי המשנה דקחציב שם דברים ששבר בן על ביומו חסד ונס' הלאו דכל תלין ועוד דבר דים זו משום ביומו ואין זו משום כל תלין כגון נר חושב ואמאי לא קחציב בהיפך דים דבר שיש בו משום כל תלין ואין זו משום ביומו חסד שבר כגון קרקעות ועיין. ולכד כל הלא לענין קסה מלוד דברי הרי"ם דל' דאזר בלחץ לא קאי אריבוי על קרקע סא הסמוך דלא משום מיירי בטעם שבר שכיור כדליתא בביאור ואזר נאמר דמשמע קרקע מה סא ודאי לכבות

אהבת חסד כהן, ישראל מאיר בן אריה זאב עמוד מס 35 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ו אין כעתיב עובר משום כל תלין אלא (יח) יש לו סעות ליתן לו דכתיב לא תלין פעולת שכיור אתך והכונה שיש אתך. וח"ה אם יש לו (יט) מקדון (כ) או הלואה אצל אורי ודניע זמן פידעון סקרי ג"כ שיש אתך דדרי יכול ליקח מהם ובשימה סקובצת כתב בשם הרישב"א דאם יש לו אוכלין דקיימי למכירה הוא ג"כ בכלל אתך דדרי יכול לסוכרם וכן משמע בספר הודינך מצוח תקפ"ח. ונראה דאם (כא) יכול להשיג סעות ללות צריך ללות כדי שיהיה יכול לקיים מ"ע דביתו תתן שברו ובפרט

החסד

לגמרי הלא לפדות כלל גם בשבר קרקע הוא חסד נחל ואולי דהטעם דלאו דלא תפסוק שכיור וגו' לא קאי על זה וכו' רק בשאר חובות : (שי) כ"ס שיש וכו'. ור"ם מהאחרונים דבית עדיף משום דהוא מלם ולבסוף חסדו : (טו) כל הדינים. דגם קמן שייך זו שם שכיור למנין כל תלין ממה שכתב הרמב"ם פ"א מהלכות שכיורם כל שכיור שחבשו בזהו אפילו הים הכזיר קמן כשעב וטעם משמע דאם עבר זמנו כשעב נפ"כ ונפ"כ דהיינו משום חקס דלחין בעה"כ עובר בכל תלין כדליתא בגמרא ארי דגם בקמן ים זו משום כל תלין וי"כ לא פליג אלא ד"ד פליג דהרמב"ם אלא בזה דמפיל על הקמן שטעם אכל בסדרה זו לא מליט מי שיתלוק עליו. ורחמי אהים שמשמחין בקמן בלחץ דבר של חמשים ומבטחין להם שיהיו להם אח"כ דבר מה עובר זה ולבסוף לא יתנו להם כלום ואלא דדין עבדי דליסוד כבישת שבר שכיור שייך אפילו בתלמוד פרוטה אחת וכמו שכתבנו בס"ג ואפילו בקמן שייך זה כמו שסוכטו ואפילו לאחר חת זמנו חסד כמו שכתבנו דשייך בו כל תלין וכו"ס לכבות לגמרי דלסוד : (יז) לענין וכו'. דלא קרינא שכיור גביה דלא שברו ולא שייך בזה גביה ואולי הוא טעם אם נפ"כ ולא עדיף מהאומר בלחץ לא שכיור לי ששלים דלחין המלה עובר אח"כ בכל תלין משום זה ואין לומר כיון דבן יורש אביו הוא יורש זכורו אף בזה דענין כל תלין לא הוי דבר של משון דיהיה שייך בזה ירושה וכדמכח מהר"ם דפרק המקבל דספק כרב בשכיור שעות משום דהלכתא כרב בליסודי רק ליסודת בשימא וליסודת לבדים לא מוריס גניסין דף ל"ע : (יח) ים לו וכו'. ש"ע שם וכן ליתא ברא"ש ובשאר : (יט) מקדון. דקיימא ברשמיס לכל מילי וסוד מקדי אמן עיין בח"מ סימן ק"א ס"ד בגמ' : (כ) או סלואס. עיין לעיל בח"א פ"א ט"ז ובנתיב החסד שם ואף דסם ים דיעות בזה מ"ס סא כל דמ"ע מודים דגבי שכיור צריך לגבות ולשלם לו ורח"ס ממה שכתב ארישב"א דלחלו סחורס דקיימי למכירה צריך למוכרן ולשלם לו וכו"ס דלחין ליקח משפחו סמומניס ולשלם לו ובכלל אתך הוא : (כא) יסל וכו'. ממה דליתא בנתיב דף מ' במשעס דרב קסינא משמע שם דלחין סאדס לסתפל לסכניס סא משעס שיהיה ממויב בסתפס ובעידן ריחמא מניסין ע"ז

אהבת דיני תשלומי שכר שכיר בזמנו פרק תשיעי חסד ים

ובפרט אם השכיר עני ועי' שיתן לו בזמנו יחזיק ידו שלא יצטרך לבדויות בודאי צריך לעשות כן ועיין לעיל בפ"א בנתיב החסד סק"כ :

ח אם שכר שני פועלין ויש לו מעות רק עבור אחד (כג) נראה דיחלק מה שיש לו לשניהם ואינו עובר בלא תלין אחרי שאין לו יותר. ואפילו אם האחד תבע מתחלה צריך לעכב מחצית המעות לחשני (כג) דבודאי יתבע גם הוא כראמרי בשבועות ובה' פה] דחוקה אין שכיר משחח שכרו אם לא

נתיב החסד

פלא הניח עליו חיוצ ע"ש וס"ס בעניניו דלר"ך להשתל ולחשיג מעות אם יכול כדי שיהיה יכול לקיים המלך לבדויות חסן שכרו. ואפשר דגם מלך הדין הוא מחויב כנס דמקרי יש אחר כיון שיכול להשיג מעות בקל ולפרוע לו וראיה ממה שכתב רש"י בנחמ"ש דלפיכך זמן שכיר יוס בלילה וזמן שכיר לילה כיוס עד ביאת השמש לפי שמתקן תורה זמן לבט"כ עונה לבקש מעות הרי דמשמע מזה דמחויב לבקש מעות אף אם אין לו בביתו וכן משמע קצת בספר החיטך סימן תקפ"ח שז"ל אכל לא תבעו או שאין לו כלום שיפרע לו אינו עובר שלא חייב הסתובב אלא כשיש לו בביתו או שיכול לפרועו אכל אם אינו יכול לפרועו בלוחו יוס א"כ יאבד הרבה משלו [מלשון זה משמע דס"ל כדעת הריטב"א שכתבתי בפנים] לא חייב הסתובב כוס לפי הדומה עכ"ל מדכתב או שיכול לפרועו משמע מזה דאפילו אין לו מעות בביתו צריך לבקש ולהשיג ולפרוע אם יש ביכולתו ואולי יש לדחות דכונת רש"י והחיטך סיכא דיש לו הסורה דקיימי למכירה דלר"ך למכור אותם ולפרוע להשכיר אכל ללות אפשר דאין מחויב ועיין. ודע דמלשון החיטך שכתב א"כ יאבד הרבה משלו משמע בבירור דאם תגיע לשכיר דבר קטן ויש לו לבט"כ מסבב גדולה שמחויב לפרוע אותה כדי לשלם להשכיר בזמנו אף אם יגיע לו קצת חסן מזה. והעולם נכשלין בעו"ס כוס : (כב) נראה דיחלק. וזה עדיף יותר משיחן לאחד כל שכרו ויקיים בו המלך בשלימות דבאמת הוא משעבד לשלם לשניהם וממילא אם לא ישלם לאחד כלל הרי הוא עובר עליו בכל תלין לפי מה שמבואר לקמן דאם יש לו מקצת שכר לשלם לפועל ואינו משלם לו הרי הוא עובר עליו בכל תלין משא"כ עתה שמשלם לשניהם אינו עובר בב"ת אף שאינו עותן לכל אחד שכרו משלם כיון שאין לו יותר. ועיין בה"מ סימן ק"ד ס"י : (כג) דבודאי וכו'. מהא דליתא ביו"ד סימן רנ"א סי"א דאם בא פ"ה לפגוע מה ברעב חייב להחיותו אע"פ שהוא ספק אם יחסר לת"ח אחר עכ"ל משמע דאם ודאי יחסר לו אע"פ שאינו עדיין לפגוע יש לו למטע א"ע כדי להקדים להס"ח וס"כ בעניניו דבודאי יבוא הוי כמי שכתב בא וכלעיל : (כד) יש לו וכו'. דמסתברא דמקרי מטי זמן חיוצא להשליטין חוקק שהשלים פועלו ונשתעבד לשלם לו ואין יחייב. משמין וואין רחיס להסיון מב"מ ק"כ

1224657
מחיר הספר

אהבת חסד כהן, ישראל מאיר בן אריה זאב עמוד מס 36הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

מצוה ר"ל לא תלין

(א) שלא נאחר שכר שכיר שנאמר לא תלין פעולת שכיר אתך עד בוקר וזה הכתוב אמרו ד"ל שמדבר בשכיר יום והאריכה התורה זמ"פ כל הלילה שנא' עד בוקר ובשכיר לילה לכדנו במקום אחר שזמ"פ כל היום שנאמר ביומו תתן שכרו ולא תבא עליו השמש, ופ' ד"ל שהכתוב זה מדבר בשכיר לילה, ולשון המשנה שכיר יום נובה כל הלילה ושכיר לילה נובה כל היום ואע"פ שבאה במצוה זו ב' כתובים אינו אלא מצוה א' והא' נאמר להשלים דין המצוה ואין לנו למנות מה שיבא בתורה לתשלום דין המצוה בפ"ע, וענין המצוה זו היא שלא נאחר לשכיר פרעונו אבל נפרעוה תוך זמן קצוב זו היא יסוד המצוה ועם שני הלאוין אלו הנוכחים בה ידענו זמן הפרעון בשכירים בין שכיר יום בין שכיר לילה מתי הוא, וזכור זה העיקר בכל המצות כי עיקר גדול הוא בחשבון המצות ותוא העיקר שהסכימו עליו שני עמודי העולם הרמב"ם ז"ל והרמב"ן ז"ל, משרשי המצוה לפי שהש"ת חפץ בקיום האדם אשר ברא וידוע כי באיחור המזונות יאבד הנפח וע"כ ציוונו לתת שכר שכיר כי אריו הוא נושא את נפשו להתפרנס בו, ולפי הנראה ע"כ שם גבול זמנו יום א' ולא יותר כי דרך ב"א להתענות יום א' לפעמי' ובפ"י הודיע הכתוב מעם הדבר באמרו ואלו הוא נושא את נפשו ואע"פ שדרשו בו ז"ל בע"א פשמי' דקרא כמ"ש בסדר וישמע יתרו, מדיני המצוה משארז"ל שא' שכר האדם והבהמ' וכלים יש בהם משום ביומו תתן ומשום כל תלין וכמו זה מה שפ"י ז"ל (ב) ששכיר שעות של יום נובה כל היום ושכיר שעות של לילה נובה כל הלילה, שכיר חודש שכיר שבת שכיר שנה שכיר שבוע יצא ביום נובה שכרו כל היום יצא בכלילה נובה שכרו כל הלילה, ודין נתן מליתו דאומן לתקנה בקבלנות נמחה והודיעו כ"ז שהמלית ביד האומן א"ע נתנה לו ולא פרעו ביום שננתה לו, עובר שהקבלנות בשכירות כן פירשו ז"ל ודין שליח ששכר פועלים מי עובר משום כל תלין הוא או בעה"ב שהכל הולך לפי הלשון שאמר לפועלים, ומה שאמרו שאין השוכר עובר אלא בזמן שתבעו השכיר ולא נתן לו, אבל אם לא תבעו א"ע (תוספת או שתבעו ולא היה לו מה שיתן א"ע) וכן אם המחזר לפועל אצד אחר שיפרע לו השכר וקבל הפועל פטור השוכר אע"פ שלא פרעו האחר אח"כ ומשארז"ל שהמשהה שכר שכיר עד אח"כ אע"פ שכבר עבר בעשה ול"ת חייב ליתן לו מיד שיתבעו וכ"ז שישנה לו פרעונו (ג) אפי' אחר הזמן עובר עוד על לאו של דבריהם ז"ל וסמכו לזה המקום שכתוב אל תאמר לרעך לך ושוב, ודין השכיר שנשבע ונוטל כ"ז שתבע שכרו תנ"י, (ה) ואפי' היה השכיר קטן גם הוא נשבע ונוטל ונתנו ז"ל מעם בזה לפי שבעה"ב מרוד בפועליו ויתר פרמית מבוארים בפ"ט דמציעא (ח"ט סי' של"ט) ונוהג בכ"ס ובכ"ז ועובר עליה ועכב שכר שכיר עד אחר הזמן המונבל במל עשה ועובר על לאו זה, (ה) אבל אין לוקין עליו מפני שניתן להשבין שהרי חייב הוא לשלם שכרו בכל עת ועוד ארז"ל (ו) בכובש ש"ש ע"ד האזהרה שעובר משום כל תעשוק וכל תנוול וכל תלין ומשום לא תבא עריו השמש, (ז) ואמרו בג"ת מפורש במשנה פ' המקבל וכתב הרמב"ם ז"ל ה"ה לב"נ:

מצוה רל"א שלא לקלל א' מישראל

(א) שלא לקלל א' מישראל בין איש בין אשה ואע"פ שאינו שומע הקללה שנאמר לא תקלל חרש, ובא הפ"י עליו מי שאינו שומע קללתך וכן ת"א, ולשון ספרא אין לי אלא חרש מניין לרבות כל אדם ת"ל בעמך רא תאור, א"כ למה נא' חרש מה חרש מיוחד שהוא בחיים (ב) יצא המת שאינו בחיים אע"פ שאין בנו כח לדעת באיזה ענין תנוח הקללה במקור, ואיזה

ש"ע סי' פ"ט דשכיר קטן אינו טעל אח"כ יחי' השכיר נשבע ונוטל דעיקר נ' בעה"ב עובר על כ"ת ובקטן ל"ש ון ה"ס ג"כ ואינו מניין דברי רבינו משכנו שלא נכנסו דאם נשקף המשכון החמם וההורה לא אחרה זה מחנו

דאיכא ביממא ליכא כלילא והק' דאיכא כלילא ליכא ביממא ע"כ במ"מ דהר"ם לא ביאר זה ובכ"מ כ' כיון דכובש ש"ש [ואין רטוט לשלם] א"כ אם עבר לילה ויום עובר משום כל השמות ועיין לח"מ דעתו דאף אם רטוט לשלם רק דמלין עובר משום כל השמות:

(ז) ואמר בנר מושב ט' דעה הר"ם דג"ת עובר בעשה ביומו אכל לא כלאו ובריטב"א חמה ע"י והרהמ"ת כתב בשמו וה"ה לב"ג ולא מלאהי להר"ם לשון זה וא"י כונת הרהמ"ת דב"ג שפ"י א"י מנלן אדרבא בש"ס מבואר להדיא דעכו"ט א"ע כלל רק ג"מ ואי כוונתו ב"ג שאינו טע"י כמבואר בר"מ ה' מלכים דקור' לעכו"ט שאינו טע"י ב"ג מ"מ א"י כיון דכש"ס מבואר דמרכיבין ג"ת אפשר דוקא ג"ס דהיינו שקבל עליו ז' מלות וכו' אין דין ג"ת ער"ת דאין נר מושב מזה אלא בזמן שהיובל מזה והאידנא ליכא דין ג"ת והר"י"ק השמיט קלח המשנה דג"ת כיון דאית טוב האידנא וגם בטע"ס לא הביאו דין זה, וברא"ש אף שג"כ אית טוב אלא דיניס הנוהגים עתה מ"מ הביא דין ג"ת וז"ל ובר"מ לא נמלא דין ב"ג שכת' הרהמ"ת וז"ל וע"כ בש"ס דמרכיבין אש' שכרו לנזיר לו אשכול ענבים א', והנה רש"י פירש דהיינו שכר שעות וע"כ כחוספת ובריטב"א שם כ' דאפי' אם שכרו פמש"פ מ"מ עובר משום כל תלין וא"כ לדברי הריטב"א אף בנזיר או גזול פמש"פ אין ב"ד לוקין כי אינו בדין הסבה כמבואר לעיל מ"מ קודם זמנו בשכיר כופין אותו בכל מיני כפיות שלא לעבור על עשה ולאו כמו בכ"מ דכופין שלא לעבור על עשה או ל"ת ואפשר לדברי הריטב"א אם לקח הכנר מיד הקבלן בחזקה כגונא דאית ביה מעשה כמ"ל והשכר הוא פמש"פ אפשר דלוקין אם עבר על כל תלין דאח"כ לא ניתן להשלומין דהשלומין פמש"פ אינו פועל ממלקות כמו חבלה פמש"פ דלוקין כיון שהיא פמש"פ וז"ל בכ"ז, ומ"ס הרהמ"ת או שכתבו ולא ה' לו מה ליתן כ"ה לשון הר"ם שם ובמזהה חקפ"ס כתב הרהמ"ת דאפי' יש לו חפצים רק יפסיד הרבה משלו א"ע וע' במ"מ וכו' בש"ס דוקא אם יש לו משום עובר ואם אין לו משום א"ע ובריטב"א נראה כד' הרהמ"ת שכן אפי' אם ה' לו אוכלין עובר רק כלים א"ע דלדריך להפסיד משלו ועי' במס' שבת דף קצ"ו ע"ב אף דה' לו פרקמיתא לא נתן לו נראה דא"ל לתת לו סמורס וא"ע כי האיש ה' י"ש כמבואר שם בש"ס ולר"י זו העירי פלמדי קיח', וע' בדברי הרהמ"ת לקמן אם כלחה שכירתו בשבת נראה דבשבת א"ע אף שהאיסור אינו אלא דרבנן ובפרט לתת משכון אף לא גרע

מאין לו או יומא דשוקא המבואר בש"ס ה"ג אדעתא דהכי שכר שלא יקח בשבת וא"ע, והנה ב"ג ודאי אינו מלווה על הלאוין האלו רק בכובש ש"ש לגמרי שהוא כמו גזל אבל על לאו זה אינו מלווה ח"פ, ועוד כ"מ להריטב"א דגם על פמש"פ עובר בכל תלין א"כ אין כבועה תלה אם נשבע שלא לשלם לשכיר אבל להאומרים דדוקא ש"פ א"כ פמש"פ הוי ח"ס ושכועה חל על ח"ס כמ"ס כ"פ לעיל:

מניין רל"א (ט) ומה שכתב הרמב"ם ז"ל ה"ה לב"נ ב' יוסף באב"ד עמוד מס' 114 והודפס ע"י תכנת אוצר החכמה